

AHLÂKÎ AÇIDAN OLUMLU TUTUM VE DAVRANIŞLAR

Türker GÖKSEL

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

4.5.Kanaatkâr Olmak

- İnsan ihtiraslarının esiri olduğu takdirde elinde olanla yetinmeyecek sürekli daha çok isteyecektir.
- Çevresinde daha çok imkâna sahip olanları gördükçe niçin onlar kadar imkâna sahip olmadığı yönündeki dürtüler kendisini rahatsız edecek ve onlar kadar imkâna sahip olmak ve hatta onlardan daha fazlasına sahip olabilmek için kimi zaman ölçüyü de kaçırmak suretiyle bir çaba ortaya koyacaktır.

4.5.Kanaatkâr Olmak

- ❑ Vurgulanmak istenen insanın elindeki kiyimetini bilmesi, aç gözlülük yapmaması, tamah edip de kendisini dünya malının esiri olmamasıdır.
- ❑ Dolayısıyla kanaatkâr olmak insanın elindeki kiyimetini bilmesi, ulaşma imkânı olmadığına gözünü dikip de hayatını bu uğurda perişan etmemesidir.
- ❑ Bu sebeple “Aza kanaat etmeyenin çoğu bulamayacağı” ifade edilmiştir.

4.5.Kanaatkâr Olmak

- Kanaatten sadece azla yetinmek anlaşılmalıdır.
- Gerçek anlamda kanaat, ticaretin kendine özgü tabii-ahlâkî kurallarına dayalı kazancı merkeze alması, insanın bütün benliğini saran kazanma arzusunu (tamah, hırs, ihtiras) terbiye etmesi, kontrol altına alması, aç gözlülük etmemesi, helali-haramı ayırması, şüpheli olanlara haram gibi davranıp onlardan uzak durması anlamındadır.

4.6. Tevazu Sahibi Olmak

- İnsanoğlu hayat serüveni içerisinde farklı açılardan diğer insanlara göre daha iyi durumda olabilir.
- Bu maddi bakımdan olabileceği gibi, bir mevki bakımından ya da ilmi olarak da olabilir.
- Hangi bakımdan olursa olsun insan elindeki kıymetin- her ne kadar kendi gayreti de söz konusu olsa bile- bir lütuf ve ihsan olduğunu hatırdan çıkarmamalıdır.

4.6.Tevazu Sahibi Olmak

- İnsanın her şeyi kendisine mal etmesi aklî bir tutum olmayacaktır.
- Dolayısıyla hangi değere sahip olursak olalım, asıl failin bizim üzerimizdeki aşkın bir gücün mutlak iradesi ekseninde gerçekleştiğine itibar etmek, tevazu sahibi olmak olarak nitelendirilebilir.

4.6.Tevazu Sahibi Olmak

- Bunun aksi hali ise tekebbür halidir yani kibirlenmektir, yani her ne üretildiyse onun arkasındaki mutlak gücün insanın kendisinin olduğu iddiasıdır ki, bu durum insanın benliğinin/egosunun zirve yapmasıdır.

4.6.Tevazu Sahibi Olmak

- Bir insan yönetim mekanizması içerisinde en üst mercie gelebilir.
- Bu mevkiin hak edilmişliği o mevkide bulunanın yönetmek durumunda olduğu kimselere ve de hepsinden mühimi o mercie gelmesine sebep olan aşkın güce itibar etmesinin sürekliliği ile ilgili bir durumdur.
- Tarihte buna en canlı misal Firavun örneğidir.

4.6.Tevazu Sahibi Olmak

- Bizim kültürümüzde “Kerameti kendinden menkul olmak” diye ifade edilen, olayların asli failinin kişinin kendisi olduğu zannıyla külli iradeye cephe alması büyük bir günah ve ahlâk zafiyeti olarak telakki edilmiştir.
- Bu durumu izah etmek için de “Mağrurlanma padişahım senden büyük Allah var” vecizesi kullanılmaktadır.

Cuma çıkışı halk
Abdülhamid Han'a:
**Gururlanma Padişahım
Senden Büyük ALLAH Var!**

4.7.Sabırlı Olmak

- Sabır kelimesi gelecek olan bir şey için acele ve telaş etmeyip beklemek, sükûnet, huzur, dinginlik, sebat, metanet, kendine hâkim olma, kendini tutma, başa gelen acıya karşı telaş ve üzüntü göstermeyip dayanma, dayanıklılık, sızlanmamak, yakınmamak, itidali muhafaza etmek gibi anlamlarda kullanıldığı görülmektedir.

4.7.Sabırlı Olmak

- ❑ Örneğin bir insanın hasta olması arzu ettiği bir durum değildir, ancak hastalıktan istediği anda kurtulması da imkân dâhilinde olmayabilir.
- ❑ İşte bu durumda hastalığa yakalanan kimsenin soğukkanlılığını ve sükûnetini bozmaması haline sabırlı olmak denir.
- ❑ Yalnız sabırlı olmak hali tedbirsizlik olarak veya çözüm adına yapılacakları ihmal etmek olarak yorumlanamaz.

4.7.Sabırlı Olmak

- “Sabreden derviş muradına ermiş” sözüyle çok güzel bir tarzda ortaya koymuştur.
- Yine bu anlamda Yunan filozof Herakleitos’un “Taşı delen suyun gücü değil, damlaların sürekliliğidir” sözü oldukça manidardır.
- Bu konuda öğrenim hayatının başında öğrenim gördüğü alanın en tepesinde yer almayı düşünen bir öğrenci için sabrı ne kadar önemli olduğu düşünülebilir.

4.7.Sabırlı Olmak

- Kur'ân-ı Kerim'de 70'ten fazla ayet-i kerime sabrı emir ve teşvik eder.
- Ki bunlardan biri de “Allah ü Teâlâ sabredenlerle beraberdir” müjdesidir.

4.8. Sevgi ve Saygı Göstermek

- Anlamının bilindiği düşünöldüğü halde, hadi söyleyin denildiğinde, söylemekte, açıklamakta zorlanılan kelimelerin başında gelir sevgi kelimesi.
- Daha çok bir insanın diğer bir insana duyduğu yakınlık hissi olarak düşünöldüğünde sevgi, insanları birbirine yaklaştıran ve içsel olarak bağlayan doğal bir ruhsal eğilim, etkin bir güç olarak da tanımlanmaktadır.

4.8. Sevgi ve Saygı Göstermek

- Ancak sevgi sadece insanı insana bağlayan ruhsal bir güçle sınırlı değildir.
- İnsan bir şeye, bir nesneye, insan harici bir varlığa (Vatan sevgisi, millet sevgisi vb.) da sevgi duyabilir ve hatta hepsinden de öte aşkın bir güce hissedeceği yakınlık da söz konusu olabilir ki, buna ilahi sevgi denir.

4.8. Sevgi ve Saygı Göstermek

- Ancak hayatın en temel objesi olması münasebetiyle insanlar arasındaki sevgiyi iyi anlamak ve ahlâkî vasıflar içerisinde sevginin yerini sağlamlaştırmak gerekir.

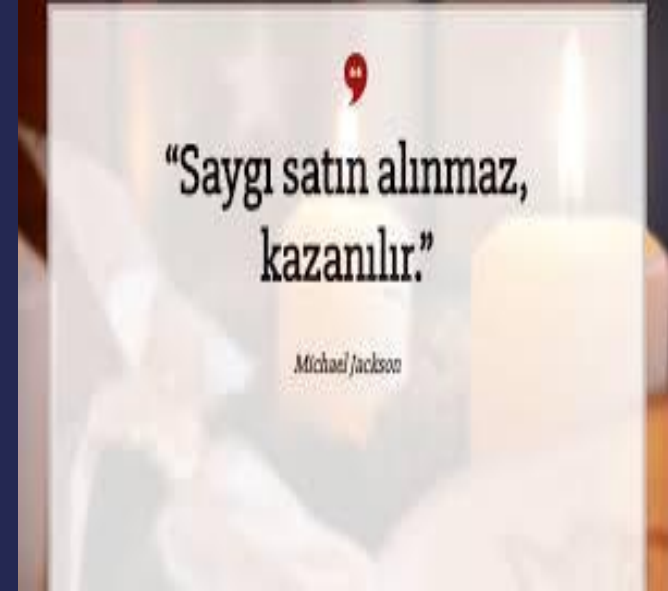
4.8. Sevgi ve Saygı Göstermek

- Saygı kavramı ise değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram olarak tanımlanmaktadır.

4.8. Sevgi ve Saygı Göstermek

- Toplum halinde hayatını sürdüren insanların daha nitelikli bir hayat sürmeleri ve bunu sürdürebilir kılmaları için bireylerin birbirlerine saygı göstermesi olmazsa olmaz kurallardan bir tanesidir.
- Bu sebeple eğitim faaliyetlerinin merkezine toplumdaki diğer insanlara saygı duymayı öğretmeyi oturtmak icap eder.

4.8. Sevgi ve Saygı Göstermek

- Tıpkı yeme-içme, barınma vb. ihtiyaçlar gibi tatmin edilmesi gerekir.
- Nasıl bu tarz ihtiyaçlar, yani fizyolojik ihtiyaçlar karşılanmadığında insan fizyolojik rahatsızlıklar yaşarsa, saygı görme ihtiyacı da tatmin edilmediğinde bireyde psikolojik rahatsızlıklara sebebiyet verebilir.

4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- Merhamet sözlükte bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma duygusu olarak açıklanmaktadır.
- Merhamet kelimesi insanın mağdur veya mazlum durumda olan bir canlıya karşı duyduğu acıma hissi ve bununla birlikte onu koruma, kollama arzusudur.

4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- ❑ İnsanoğlu hayatın akışı içerisinde istenilmeyen durumda olan birçok canlının varlığını bilir ve yer yer de bunlara tanıklık eder.
- ❑ Merhamet duygusuna bağlı olarak insanda şefkat eğilimi gelişir.

4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- Bu açıdan şefkat insanın çevresindeki insanları kabullenme, onlarla yakından ilgilenme, onlara sevecenlik ve sempati ile yönelmedir.
- Başkasını koruma, himaye altında bulundurmaktır.

4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- Merhamet duygusu insanın kendisinden zayıf kimselere karşı yardım etme arzusunun içten duyulmasıdır.
- Merhamet duygusu ile insanda ruh yüceliği ortaya çıkar.

"Yeryüzündekilere merhamet edin ki, göktekiler de size merhamet etsin."
Hadis-i Şerif

4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- Ruhu, nefsin esaretinden kurtarıp hürriyetine kavuşturunca merhametin engin iklimine yolculuğa çıkarız.
- Merhamet insanda öyle derin bir ruh hali oluşturur ki, bir karıncayı bile incitmekten ıstırap duyar hale getirir.

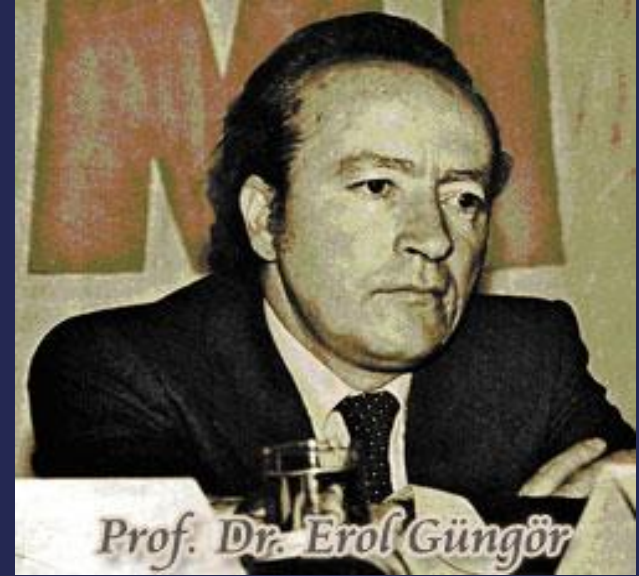
4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- Merhamet duygusu kişinin vicdanında karşılık bulur.
- Her insanda buluna ve adeta bir mahkeme vazifesi gören bu mekanizmanın ne olduğuna dair merhum Erol Güngör'ün söyledikleri dikkat çekicidir:

4.9. Merhamet ve Şefkat Sahibi Olmak

- “Vicdan, bir kaideler sistemidir; bu sistem insanın kendi davranışları veya başkalarının davranışları hakkında “doğru” veya “yanlış” şeklinde yargılar yapmasına yarar. Doğru olarak değerlendirilen davranışlar, insanın kendi benliğine karşı iyi ve olumlu duygular beslemesine yol açar; yanlış veya “kötü” sayılan davranışlar ise, suçluluk duyguları yaratır.

4.10.Cesaretli Olmak

- Cesaret yiğitlik, kararlılık, ataklık ve dayanıklılık özelliklerini de içeren korku, acı, risk, belirsizlik veya tehdit ile başa çıkabilme yeteneği olarak açıklanmaktadır.

4.10.Cesaretli Olmak

- Cesaretli olmak yerli-yersiz, olur-olmaz her şeye meydan okumak demek değildir.
- Hele de meşruiyeti olmayan, hukuk dışı kaba kuvvet kullanımı hiç değildir.
- Bu durumda cesaretli olmak, bir haksızlığa veya icra edilen bir zulme karşı muhtemel bedelini göze alarak meşru ve de medeni bir tavır alabilmektir.

4.10.Cesaretli Olmak

- Cesaretli olmak bir boyutuyla insanın kendi nefsi, öz benliği ile verdiği mücadelenin de adıdır.
- Zira cesaret insanın kendi öz benliğinde sürekli var olan iyi ve kötü davranışlar ikilemi esnasında iyi davranışlar lehine karar alıp, ona uygun davranışlar sergileyebilme iradesidir.

4.10.Cesaretli Olmak

- Bu hali istikrarlı bir şekilde muhafaza edebilmek de başlı başına bir cesaret işidir ve insanı ahlâken olgunlaştıran bir süreçtir.

İLETİŞİM

 tgoksel@aku.edu.tr

 tgoksel55@hotmail.com

 twitter.com/tgoksel55

 [instagram.com/turker_goksel/](https://www.instagram.com/turker_goksel/)

